

Sygn. akt III UK 551/19

## POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania W. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z udziałem J. G.

o objęcie ubezpieczeniem społecznym,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 15 grudnia 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 23 maja 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i  
odstępuje od obciążania odwołującego się kosztami zastępstwa  
procesowego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

### UZASADNIENIE

Wyrokiem z 23 maja 2019 r. III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację W.B. (wnioskodawca) wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w S. z 27 września 2018 r., VI U (...), oddalającego odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. (organ rentowy) z 8 lutego 2017 r., stwierdzającej że wnioskodawca nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik płatnika składek H. J. G..

Sądy ustaliły, że wnioskodawca w latach 2013-2016 był zgłoszony do ubezpieczenia społecznego jako pracownik płatnika składek R.G. (córka wnioskodawcy). W tym czasie wnioskodawca był wielokrotnie niezdolny do pracy i

pobierał zasiłek chorobowy. Decyzją z 7 marca 2016 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do zasiłku chorobowego w związku z wykorzystaniem z dniem 23 marca 2016 r. pełnego okresu zasiłkowego. Od dnia 1 kwietnia 2016 r. R.G. wyrejestrowała wnioskodawcę z ubezpieczeń społecznych, składając wniosek w tym przedmiocie 14 kwietnia 2016 r. Tego samego dnia wpłynęła deklaracja o zgłoszeniu wnioskodawcy do ubezpieczeń społecznych jako pracownika J.G. (wnuk wnioskodawcy). Sądy ustaliły także, że J.G. posiadał zadłużenie z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, zaś przychody z prowadzonej przez niego działalności gospodarczej były na tyle niskie, że zatrudnienie pracownika z pensją, jaką zadeklarowano w przypadku wnioskodawcy, uznać należało za działanie nieracjonalne z ekonomicznego punktu widzenia. Co więcej J.G. zatrudnił wnioskodawcę bezpośrednio po przebywaniu przez tegoż na zwolnieniu chorobowym i już pod dwóch miesiącach od podpisania umowy z J. G. wnioskodawca stał się niezdolny do pracy. Powyższe okoliczności doprowadziły Sądy do wniosku, że umowa zawarta przez wnioskodawcę z J.G. miała na celu jedynie umożliwienie wnioskodawcy dalszego korzystania z ubezpieczeń społecznych. Powyższa konkluzja jednoznacznie przesądzała o niezasadności odwołania i apelacji wnioskodawcy.

Wnioskodawca zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance jej oczywistej zasadności, której skarżący upatruje w wadliwym przyjęciu przez Sąd Apelacyjny, że mimo iż wnioskodawca świadczył faktycznie czynności na rzecz wnuka w okresie pozostawania w stosunku pracy, nasuwają się wątpliwości z uwagi na sytuację finansową płatnika i wielomiesięczne zwolnienia wnioskodawcy, które zdaniem Sądu Apelacyjnego nie pozwalają wykluczyć, że umowa o pracę została zawarta dla pozorów. W ocenie wnioskodawcy niemożność wykluczenia, że umowa została zawarta dla pozorów powinna skutkować rozstrzygnięciem wszystkich wątpliwości na korzyść wnioskodawcy w myśl art. 7a i 7b k.p.a. w związku z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm., dalej jako ustawa systemowa). Skarżący podniósł także, że zawarcie umowy celem uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego nie przesądza o jej pozorności.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawcy organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Ustosunkowując się do przywołanej w rozpoznawanej sprawie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej należy stwierdzić, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego przesłanka ta wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398<sup>4</sup> k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494, z 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437, z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, czy wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Przy czym podkreślić trzeba, że w judykaturze przyjmuje się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02,

OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Skarżący musi więc wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), że kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436).

Stosując powyższe zasady w niniejszej sprawie, Sąd Najwyższy stwierdza, że skarżący nie wykazał tak rozumianej oczywistej zasadności. Skarżący nie przywołuje we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnieniu konkretnych przepisów, które miałyby zostać wadliwie zastosowane przez Sąd drugiej instancji i doprowadziły do wydania wadliwego orzeczenia, lecz jedynie ustalenia faktyczne i ocenę dowodów, co w postępowaniu kasacyjnym jest niedopuszczalne (postanowienie Sądu Najwyższego z 1 października 2020 r., IV CSK 198/20, LEX nr 3070117). Skarżący zdaje się odwracać stan sprawy i twierdzi, że Sądy obu instancji uznały, że umowa została zawarta dla pozorów, gdyż jej celem było uzyskanie świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Pozorność umowy o pracę występuje wtedy, gdy strony tej umowy, składając oświadczenia woli zawierające formalnie niezbędne elementy umowy o pracę określone w art. 22 § 1 k.p. faktycznie nie zamierzają realizować obowiązków wynikających z tej umowy, mając świadomość tworzenia fikcji w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych. O tym, czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych, nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia, gdyż w takim przypadku wady oświadczeń woli dotyczące umowę o pracę - nawet powodujące jej nieważność - nie wywołują skutków w sferze prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu

Najwyższego z 22 czerwca 2015 r., I UK 367/14, LEX nr 1771586). W niniejszej sprawie Sady, dokonując analizy stanu faktycznego, ustaliły, że: 1) wnioskodawca jest osobą schorowaną i korzystał długotrwale z zasiłku chorobowego, także bezpośrednio przed zatrudnieniem u J.G. ; 2) płatnik składek nie spełniał terminowo obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne; 3) płatnik składek osiągał niewielkie przychody; 4) wynagrodzenie wnioskodawcy zostało ustalone w wysokości, która stanowiła nieracjonalne obciążenie dla płatnika składek; 5) zarówno J. G. , jak i wcześniejszy pracodawca wnioskodawcy R.G. są spokrewnieni z wnioskodawcą. Powyższe okoliczności doprowadziły Sąd Okręgowy i Apelacyjny do logicznego wniosku o pozorności stosunku pracy zawartego przez wnioskodawcę z J. G.. Skarżący zaś w toku postępowania w żaden sposób nie wykazał, by konstatacja ta była nieprawidłowa (nie przedstawił wiarygodnych dowodów, które umożliwiałyby przyjęcie odmiennego rozstrzygnięcia).

Za nieuzasadnione uznać należy także twierdzenie o potrzebie rozstrzygnięcia wątpliwości na korzyść wnioskodawcy w oparciu o przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, gdyż nie są to przepisy adresowane do Sądu drugiej instancji. W postępowaniu kasacyjnym rolą Sądu Najwyższego jest dokonanie w interesie publicznym kontroli prawidłowości wykładni i stosowania przepisów postępowania przez Sąd drugiej instancji. W sprawach z odwołania od decyzji organu rentowego nie jest możliwe dokonanie przez Sąd Najwyższy, rozpoznający skargę kasacyjną, bezpośredniej oceny prawidłowości zastosowania przepisów postępowania przez organ rentowy. Ponadto, zgodnie z unormowaniem wynikającym z art. 398<sup>3</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. uwzględnieniu przez Sąd Najwyższy mogą podlegać jedynie takie zarzuty naruszenia przepisów postępowania przez Sąd drugiej instancji, które miały istotny wpływ na wynik sprawy. Powołane w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego nie są przepisami postępowania w rozumieniu art. 398<sup>3</sup> § 1 pkt 2 k.p.c., ponieważ nie dotyczy sposobu procedowania przez Sąd drugiej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2013 r., III SK 22/13, LEX nr 1408194). W tych okolicznościach Sąd Najwyższy nie mógł ich uwzględnić i przyjąć, że stanowią one podstawę do merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.